

Joen Severi selättää pelon tietot

Seniorit voivat opetella maksutta tietotekniikkataitojaan Joen Severi nimisessä yhdistyksessä vertaistuen avulla.

Joensuulaiset eläkkeellä olevat opettajat **Liisa Leinonen** ja **Erkki Huopio** sekä sosiaali- ja terveysalalla toimiva **Jaana Huuhvanainen** huomasivat, että senioriikäiset tarvitsivat opastusta tietokoneiden kanssa. Heidän ideastaan päätettiin perustaa yhdistys hälventämään pelkoja tietotekniikkaa kohtaan ja edistämään ikäihmisten tietokonetaitoja vapaaehtoispuhjalta.

Ihmisiä kutsuttiin lehti-ilmoituksella tilaisuuteen. Tarve osoittautui ilmeiseksi, sillä sadan hengen kokoushuoneisto ei riittänyt, vaan osa ihmisistä istui portaillakin. Yhdistys päätettiin perustaa ja niin sai alkunsa Joen Severi vuonna 2010.

Vastaavanlaisia senioreille tarkoitettuja tietotekniikkayhdistyksiä on Helsingissä Enter ry, Kuopiossa Savonetti ja Tampereella Mukanetti.

Joen Severissä toiminta aloitettiin iltaisin kouluilla ja kirjastoissa, koska alkuun ei ollut omia laitteita. Nykyään toimintaan saadaan rahoitus Veikkaukselta.

Kyseessä on täysin ilmainen palvelu. Sitä käyttävät voivat maksaa vapaaehtoisesti jäsenmaksua 15 euroa vuodessa. Senioriopettaja **Voitto Nuutinen** alkoi kehittää yhdistyksen toimintaa, mutta kun Veikkaukselta saatiin vuonna 2012 tukea toimintaan, yhdistys pystyi palkkaamaan toiminnanjohtajaksi **Tuula Jokirannan**. Lisäksi yhdistyksessä työskentelee osin tukirahoin **Tarja Pääkkönen**. Voitto Nuutinen toimii yhdistyksen puheenjohtajana ja hän kuuluu myös Joensuun seudun senioriopettajien hallitukseen.

Tuula Jokiranta kertoo, että Joen Severissä on tavoitteena luoda toimintamalli, jonka voi ottaa käyttöön millä hyvänsä muulla paikkakunnalla. Yhdistyksen sivuilla on runsaasti materiaalia, jota voi hyödyntää.

Ryntäyksen digitaitoja oppimaan teki vaatimus, jonka mukaan kaikilla pitäisi olla kansalaispostilaatikko vuoden 2018 loppuun mennessä. Monen on pitänyt opetella tietokoneen käyttö, koska pankista ei saa enää riittävästi palvelua.

PELKO POIS

Joen Severissä, tuttavallisesti Severissä opetellaan varttuneen väen tietotekniisiä taitoja alkeista lähtien. Mottona on pelko pois. Tervetulleita ovat henkilöt, jotka eivät ole käyttäneet välttämättä mitään tietotekniistä vempainta. Pienryhmissä on enimmillään seitsemän ohjattavaa ja heitä ohjaa kolme tutoria vertaistukena. Opiskelu toteutetaan siis ”vierihoitona”. Viime aikoina yksilöohjaus on lisääntynyt.

Opiskelut aloitetaan kokoontumalla viikoittain 10 kertaa puolitoista tuntia kerrallaan. Sen jälkeen voi osallistua kahden päivän täsmäpajoihin, joihin kokoonnutaan kolmeksi tunniksi kerrallaan.

10 kerran ryhmiä on viikossa 24. Puolet niistä on Joen Severin toimitalolla, eli pajalla ja toiset puolet maakunnassa.

Paraikaa oli koolla some-kurssi, joka harjoitteli FaceBookia. Suosittuja ovat tietokone- ja tablettiryhmät ja nyt uutena puhelinryhmä.

Joen Severissä opetellaan käyttämään kaikenlaisia tietotekniisiä vempaimia sen

mukaan millainen tarve käyttäjällä on. Harjoittelussa käytetään joko ”läppäriä”, taulutietokonetta tai älypuhelinia ja tarpeen mukaan joko android- tai mac-laitteita.

Kun alkeet on opittu, taitoja voi tulla kehittämään. Pankkipalveluiden käyttö ja sosiaalisen median ryhmät ovat suosittuja. Suurin osa on yli 70-vuotiaita. Yli 80-vuotiaitakin on runsaasti mukana.

Ikäihmisillä haasteina ovat hienomotoriset taidot. Jos opetteluun on hyvä motivaatio, niin opiskelu sujuu. Vertaisohjausryhmissä edetään aina tason ja taitojen mukaan. Kukin yksilö otetaan huomioon. Osa henkilöistä tulee uudelleen kertaamaan asioita, jolleivät asiat ole selvinneet. Severissä ei ole opetussuunnitelmaa, joka pitää saavuttaa. Tahti on rauhallista ja harjoiteltavia asioita kerrataan riittävästi uudelleen.

Ryhmissä vallitsee leppoisa yhdessäolon henki ja monelle tilaisuudet ovat tärkeitä sosiaalisia tapahtumia. Opiskelussa yhdistyy huvi ja hyöty. Yhdistyksen toiminta ei kilpaile kansalaisopistojen kanssa.

Tuula Jokiranta kannustaisi varsinkin opettajia lähtemään rohkeasti perustamaan pieniä opintopiirejä. Kokeilemalla selviää, mikä toimii. Villakoiran ydin on tietotekniikan ohella sosiaalisuus ja yhdessä tekeminen.

Severi järjestää myös päivystyksiä mm.

▲ **Voitto Nuutinen antaa vertaistukea seniorille, joka haluaa perehtyä uuteen ohjelmaan.**

◀ **Joen Severin toiminnanjohtaja Tuula Jokiranta kannustaa perustamaan senioreille tietotekniikkaan keskittyviä opintopiirejä.**

Digiloikka vai estejuoksu

kirjastossa ja senioritalolla, jonne voi tulla ilman ajanvaraus-
ta ratkomaan tietoteknisiä ongelmia tutoreiden kanssa.

TUTOREISTA PIDETÄÄN HUOLTA

Severissä antavat opetusta vertaistukihenkilöt. Opettaes-
saan he myös oppivat itsekin. Tutorin ei tarvitse olla kaikki-
tietävä. Tutoreita on kirjoilla yli 90, mutta heistä noin puolet
on aktiivisesti toiminnassa. Vertaistukihenkilöistä pidetään
huolta järjestämällä heille mm. virkistystilaisuuksia, ja tutor-
päiviä. Tutoriksi pääsee, kun osaa käyttää tietokonetta. Pää-
syvaatimuksia ei ole. Aloittava tutor toimii taustatukena,
kun joku "viisaampi on puikoissa".

Leena Suomela on yksi vertaistukihenkilö, ja hän kuu-
luu Joen Severin hallitukseen.

Minä pidän kovasta perjantaisin järjestettävistä "tutorin
turinoista", jotka ovat tutoreille kohdennettuja koulutusti-
laisuuksia.

Opettajavuosinaan hän opetti matematiikkaa Karsikon
yläasteella, nykyisellä Pielisjoen koululla. Leena oli vuonna
1974 järjestämässä Maolin ensimmäistä tietokonekoulutusta.

– Kone oli tuolloin kolmen vaatekaapin kokoinen, hän
naurahtaa.

1980-luvulla Leena perusti kouluunsa Commodore 64
-kerhon.

– Minussa on sen verran opettajaa edelleen, että on
hauska seurata kuinka ihminen oppii. Samalla pidän itseni
ajan tasalla ja saan hyvää aivojumppaa. Olen ollut mukana
kahdessa ryhmässä viikoittain vuodesta 2012 syksystä ja
jään koukkuun heti.

Anneli Rajaniemi, teksti ja kuvat

Tutorit ohjaavat pienryhmiä vierihoitona.

"Digimaailmassa ikäihmiselle voi tulla tunne itsenäisyyden ja elämän-
hallinnan menettämisestä." (Soile Syrjäläinen, Lieksan sosiaalijohtaja
ja Arja Jämsen, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen johtaja,
Karjalainen 24.11.2016) Syrjäläisen ja Jämsenin digiloikkakirjoitukses-
ta tulivat elävästi mieleen työaikaiset opastukset uuden tietokoneoh-
jelman käyttöön. Joku atk-opastaja näytti nopeasti, että ensin menet
sinne, painat tästä, valitset tämän, sitten valitset sen ja sitten sen. Tä-
män opastuksen jälkeen olo oli usein lähinnä hämmentynyt ja joskus
epätoivoinen sen suhteen, että onko tuo kaikki pakko tehdä noin
nopeasti ja monimutkaisesti.

Muistamme myös, kun Wilma tuli kouluun ja moni opettaja oli ihan
hukassa pitkään. Tämän todellisuuden muistaen tiedostamme sen, että
ne ihmiset, jotka eivät ehkä ole työssään tarvinneet atk-laitteita, eivät
välttämättä ole niin innostuneita niitä käyttöön ottamaan. Toki moni
on hyvinkin taitava ja innostunut digilaitteiden käyttäjä. Kiinnostus ei
riipu koulutuksesta tai iästä välttämättä. Ihmiset eivät ole vain yhden-
laista porukkaa.

Kuitenkin näemme suurena uhkana ihmisten syrjäytymisen erilaisista
palveluista, kun ne siirtyvät digitalisaation myötä verkkoon käytettäviksi.
Laitteet vanhenevat tekniikaltaan hyvin nopeasti. Ohjelmia pitää päivit-
tää jatkuvasti, jotta ne toimisivat. Laitteet ovat kalliita ja niiden käyttö
vaatii opastusta. Kosketusnäyttö ei välttämättä toimi, jos esim. näkö ja
motoriikka ovat huonoja. Koneet menevät ns. "tilttiin" helposti, yhtey-
det eivät toimi. Väärä hipaisu voi aiheuttaa nopeudessaan yllätyksiä ja
ihminen huomaa olevansa ihan eri paikassa kuin oli tarkoittanut.

Ihmisistä tulee riippuvaisia toisten avusta, mikä on usein mak-
sullista palvelua ja vaatii suurta luottamusta avun tarjoajaa kohtaan.
Mahdollisuus väärinkäyttöksiin ja hyväksikäyttöön on todellista. Pitkät
etäisyydet saattavat aiheuttaa myös sen, että on vaikea löytää sopivia
tukipalveluita. Voihan olla niin, että et pääse avun tarjoavien kanssa
yhteyksiin, kun et osaa käyttää sitä älykännykkää.

Digitalisaation lisäksi pitää säilyttää vaihtoehtoisia palveluja niille,
jotka eivät osaa tai halua käyttää niitä. Tämän asian tiedostaminen ja
toteuttaminen ovat mielestämme olennaisia asioita.

Hallituksen digiloikka palvelee suurinta osaa suomalaisia, mutta yh-
denvertaisuuden ja tasa-arvon nimissä muunkinlaiset palvelut on tur-
vattava. Niistä ei saa myöskään tehdä vaikeasti tavoitettavia ja kalliita,
jolloin jo heikossa asemassa olevat putoavat tiedon- ja palveluiden
saamisesta yhteiskunnan ulkopuolelle. Digitalisaatio ei saisi tehdä kui-
lua sillä perusteella, onko henkilöllä mahdollisuuksia tai taitoja käyttää
kyseessä olevia laitteita.

Siis – tehdäänkö digiloikka vai estejuoksu digitalisaation hurmiossa?
Nyt olisi erittäin tärkeää, että eri tahot kuten vanhusneuvostot ym.
organisaatiot toisivat esille omia näkökantojaan näistä aiheista, jot-
ta vaihtoehtoiset palvelut säilyisivät ja olisivat osallistamassa ihmisiä
omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Eri järjestöt ja vapaaehtoiset
kuten Joensuussa Severi tekevät arvokasta työtä opastamalla ja kou-
luttamalla ihmisiä atk:n saloihin. Moni jää kuitenkin digittämään ihan
tyhjän päälle.

Marja Paavonkallio ja Ritva Martikainen
seniorierityisopettajat Joensuusta